



## ZIGMAS STANELKA

### 1924–1948

Šiomet būtų sukakę 70 metų aktyviam pasipriešinimo sovietų okupacijai dalyviui ir vadovui ZIGMUI STANELKAI.

Zigmantas gimė 1924 m. lapkričio mėn. 5 d., Alytaus apskrityje, Daugų valsčiaus Žvirgždėnų kaime, jauniausias iš penkių vaikų ūkininko šeimoje. Jo vyresnė sesuo dirbo mokytoja Nemajūnuose; jos globojamas Zigmantas anksti pradėjo lankyti mokyklą, ir nuo pat pirmų žingsnių augo patriotinėje aplinkoje. Seseriai ištekėjus, jis drauge su ja persikėlė į Bloznelių šeimą Kaune, kurioje savanorio, Nepriklausomybės karų dalyvio patirtis skatino dar brandesnį patriotinį jausmą.

1934 m. Zigmantas Stanelka įstojo į Kauno 3-iąją gimnaziją, kurios keturias klases baigęs - į Aukštesniąją technikos mokyklą. 1943 m. ją baigia, įgydamas inžinieriaus mechaniko specialybę. Tais pačiais metais tęsė mokslą Kauno Universiteto technologijos fakultete.

1941 m. birželio mėn. dalyvavo sukilime, Žaliakalnio būrio gretose. 1943 m. įsijungė į Lietuvių fronto veiklą ir drauge su M. Blozneliu telkė pasipriešinimo dalyvius Daugų valsčiuje, organizavo savigynos būrius ir informacinį tinklą šioje Alytaus apskrityje.

1944 m. anksti pavasarį įstojo į Karo mokyklą Marijampolėje, o vokiečiams ją likvidavus, grįžo į Daugų apylinkes ir vadovavo savigynos būriams, vieniems pirmųjų pradėjusiems partizaninę kovą Alytaus apskrityje.

1944 m. rudenį, organizuojant Lietuvos Išlaisvinimo Tarybą (LIT), Zigmantas iškviečiamas į Kauną, ir tapo pagrindiniu LIT'o veiklos organizatoriumi šioje Dzūkijos dalyje.

1945 m. balandžio mėnesį suėmus LIT'o vadovaujantį branduolį, Z. Stanelka, drauge su Povilu Butkevičium ir Stasiu Sinkūnu tapo pagrindiniais LIT'o vadovais. Zigmantas Stanelka (Pilėnas) vadovavo kovinei LIT'o veiklai, apjungiant ir koordinuojant kovojančių partizanų grupes - Dzūkijos partizanų štabą (Ažuolis, Šarūnas), Vyčio apygardos partizanus (Vasaris, kap. Žemaitis), Kauno rajono (Saulės, Viesulo, Žiedo ir kt.), Kėdainių, Ukmergės, Utenos, Vilkaviškio, Šakių apskrityse veikusias partizanų grupes. Jis inspektavo partizanų būrius, nurodė veiklos trūkumus, ir konkrečias priemones veiklai gerinti.

Nuo 1945 m. liepos mėn. Z. Stanelka (Pilėnas) tapo tikroju LIT'o vadovu, palaikė ryšius su Vilniaus, Šiaulių, Klaipėdos grupėmis, ruošė operacijas ryšiui su Užsienio lietuviais įtvirtinti.

1945 m. drauge su K. Naujūnu (Monte), kaip LIT'o atstovai dalyvavo pasitarime su "Tauro" apygardos vadovais kap. L. Tauniu (Kovu) ir pulk. L. Butkevičium (Lobu), įkuriant Lietuvos Išlaisvinimo Komitetą (LIK) visos Lietuvos pasipriešinimo ir partizanų veiklai apjungti. Vadovaujantis šiuo susitarimu Z. Stanelka tapo vienu iš LIK'o vadovų, organizavo Algimanto apygardos štabą.

Z. Stanelka buvo kuklus žmogus, kuriam buvo visiškai svetimos asmeninės ambicijos. Tai kovotojas, visą savo energiją pašventęs Lietuvos Nepriklausomybės siekiui ir todėl neturėjęs savo asmeninio gyvenimo. Pasiuokojimui jį skatino ne tik gilus atsakomybės jausmas, bet ir gili religinė nuostata.

Saugumo tarnybos ilgai stengėsi Stanelką suimti, bet jis buvo pakankamai atsargus ir patyręs. Vis tik Sovietų saugumui pavyko užverbuoti organizacijos narę, kuria visi pasitikėjo, ir jai padedant Kaune, miesto viduryje buvo organizuota pasala, ir 1945 m. lapkričio 13 d. Z. Stanelka su K. Stepšiu buvo suimti.

Lyg ir nujausdami tai, paskutinę savaitę prieš suėmimą Z. Stanelka su nuolatinio draugu K. Stepšiu pasiruošė kančiai: Žaliakalnio Pranciškonų bažnytelėje atliko išpažintį ir priėmė Šv. Komuniją. Z. Stanelka buvo labai kankinamas, o 1946 m., tuojau po teismo (buvo nuteistas 20 metų katorgos), drauge su kitais bylos dalyviais išgabentas į Kolymą, kur kaip ir dauguma šios bylos žmonių, greitai žuvo.

Oficialioje pažymoje jo mirties data - 1948 m. gruodžio mėn.

*Mindaugas Bloznelis*